

*Are there limits to forgiveness?
The Nazi who Wanted to Convert to Judaism, a Case Study*

(1) רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה י

אסור לאדם להיות אכזרי ולא יתפייס אלא יהא נוח לרצות וקשה לכעוס ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול מולב בלב שלם ובנפש חפצה, ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה לא יקום ולא יטור וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון...

(2) מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ג

ואנוהו, ר' ישמעאל אומר וכי אפשר לבשר ודם להנוות לקונו אלא אנוה לו במצות אעשה לפניו לולב נאה סוכה נאה ציצית נאה תפלה נאה. אבא שאול אומר אדמה לו מה הוא רחום וחנון אף אתה רחום וחנון.

(3) רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ט

אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן, אבל עבירות שבין אדם לחבירו כגון החובל את חבירו או המקלל חבירו או גוזלו וכיוצא בהן אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו, אע"פ שהחזיר לו ממון שהוא חייב לו צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו, אפילו לא הקניט את חבירו אלא בדברים צריך לפייסו ולפגע בו עד שימחול לו, לא רצה חבירו למחול לו מביא לו שורה של שלשה בני אדם מריעיו ופוגעין בו ומבקשין ממנו, לא נתרצה להן מביא לו שניה ושלישית לא רצה מניחו והולך לו וזה שלא מחל הוא החוטא, ואם היה רבו הולך ובא אפילו אלף פעמים עד שימחול לו.

(4) בראשית רבה (וילנא) פרשה כב

יג ויצא קין מלפני ה', מהיכן יצא, רבי יודן בשם ר' איבו אמר הפשיל דברים לאחוריו ויצא, כגונב דעת העליונה, רבי ברכיה בשם רבי אלעזר ברבי שמעון אמר יצא כמפריס וכמרמה בבוראו. רבי חמא בשם רבי חנינא בר רבי יצחק אמר יצא שמת, היך מה דאת אמר (שמות ד) הנה הוא יוצא לקראתך וגו', פגע בו אדם הראשון א"ל מה נעשה בדינך, א"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדה"ר = אדם הראשון = מטפח על פניו, אמר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע מיד עמד אדה"ר ואמר (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת וגו', א"ר לוי המזמור הזה אדה"ר אמרו ונשתכח מדורו ובא משה וחדשו על שמו מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' וגו'.

(5) שמות רבה (וילנא) פרשה יט

ד ד"א זאת חקת הפסח הה"ד (ישעיה נו) ואל יאמר בן הנכר הנלוה אל ה' לאמר הבדל יבדילני ה' מעל עמו, אמר איוב (איוב לא) בחוץ לא ילין גר, שאין הקב"ה פוסל לבריה אלא לכל הוא מקבל, השערים נפתחים בכל שעה וכל מי שהוא מבקש ליכנס יכנס, לכך הוא אומר בחוץ לא ילין גר, כנגד (דברים לא) וגרך אשר בשעריך, (איוב לא) דלתי לאורח אפתח, כנגד הקב"ה שהוא סובל בריותיו...

(6) תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נז עמוד ב

אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה: סח לי זקן אחד מאנשי ירושלים, בבקעה זו הרג נבזראדן רב טבחים מאתים ואחת עשרה רבוא, ובירושלים הרג תשעים וארבע רבוא על אבן אחת, עד שהלך דמן ונגע בדמו של

זכריה, לקיים מה שנאמר: +הושע ד'+ ודמים בדמים נגעו. אשכחיה לדמיה דזכריה דהוה קא מרתח וסליק, אמר: מאי האי? אמרו ליה: דם זבחים דאשתפוך. אייתי דמי ולא אידמו, אמר להו: אי אמריתו לי - מוטב, ואי לאו - מסריקנא לבשרייכו במסרקו דפרזלי. אמרי ליה: מאי נימא לך, נבייא הוה בן דהוה קא מוכח לן במילי דשמיא, קמינן עילויה וקטלינן ליה, והא כמה שנין דלא קא נייה דמיה. אמר להו: אנא מפייסנא ליה. אייתי סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה קטל עילויה ולא נח, בחורים ובתולות קטל עילויה ולא נח, אייתי תינוקות של בית רבן קטל עילויה ולא נח, א"ל: זכריה, זכריה, טובים שבהן איבדתים, ניחא לך דאבדינהו לכולהו? כדאמר ליה הכי נח. בההיא שעתא הרהר תשובה בדעתיה, אמר: ומה אם על נפש אחת - כך, ההוא גברא דקטל כל הני נשמתא - על אחת כמה וכמה! ערק אזל שדר שטר פרטתא בביתיה ואגייר. תנא: נעמן גר תושב היה; נבזראדן גר צדק היה. מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק; מבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים; מבני בניו של סנחריב למדו תורה ברבים. מאן אינון? שמעיה ואבטליון...

(7) הרב משה הלוי שטינברג, ספר "חוקת הגר" (תשל"א), עמ' קג-קד

ש א ל ה ג .

כת"ר ביקשני לחו"ד בענין נכרי, לשעבר חבר פעיל במפלגה
הנאצית הידועה לשמצה ויש להניח שבעצמו השתתף במעשים
נפשעים, וכעת חזר בתשובה ורוצה להתגייר — אם מקבלים
אוחז.

ת ש ו ב ה

אם לדון מבחינה אנושית בכלל ומבחינת הכבוד והרגש הלאומי בפרט.
פשוט וברור שאין המצפון מרשה להזדקק לו ולענות לבקשתו בחיוב. בר"ש
כזה אשר ידיו דם יהודי מלאות אין מקומו במחנה ישראל, כי אם טמא טמא
יקרא לו ומקומו הרחק מבית ישראל, ואיך קשה הדבר להכריז עליו: אחינו אתה.
אבל מבחינת ההלכה היבשה אינני רואה כל מניעה מלקבלו. הנה
קין, הרוצח הראשון בתולדות האנושות, אמר לפי המדרש בכ"ר פכ"ב עשיתי
תשובה ונתפשרתי. ועי' במד"ר שמות יט ד, אמר איוב בחוץ לא ילין גר,
שארין הקב"ה פוסל לבריה אלא לכל הוא מקבל. השערים נפתחים בכל שעה,
וכל מי שהוא מבקש ליכנס — יכנס, ועי' בשו"ת בשמים ראש המיוחס
לרא"ש, שכתב בסי' קעז שמכל האומות מקבלים גרים ואפילו מזרע עמלק.
ועי' בש"ס גיטין נו ובסנהדרין צו, שמגירון הרשע יצא התנא רבי מאיר,
ונבזראדן רב טבזים, אחרי שהרג ושפך רבבות יהודים החפים מכל פשע,
עשה תשובה והתגייר, וחז"ל לא גרתעו לומר, נבזראדן גר צדק היה.

לכן אם בית הדין משוכנע שהוא התחרט בחרטה גמורה, חזר בתשובה
שלימה, מתאמץ בכנות להכנס תחת כנפי השכינה ולא מסתרת איזו כוונה
של הנאה אישית או קבלת שררה — אין מצד ההלכה כל איסור לקבלו
לחיק היהדות.

באופן שחינו ראה שום פקפוק צקבלת גרמנים לגרי לזק,
חס צאים צחמת ולזק לחסות תחת כנפי השכינה,
דיש ס"ס לזינח להקל, חדח פשוטו של הרמזים דמקבלים
אותם, וספק גם חס קבלה כניל נכונה חס הצח לפנינו הוא
צכלל עמלקי, ונהי לחס חי צח מעשה לפנינו צעמלקי ממש
כיונו מציינים עוד פעם לחוש לדברי המכילה עכ"פ לכתחילה,
חבל צנדון שכי ככי לא רחיתי מקום לחוש.
הרני ידידכם דזש"ת, מצפה לרחמי הי'

9) שו"ת חוות יאיר סימן עט

שאל גר צדק אחד מק"ק אמשטרדם אם מחויב להחזיר גניבה שגנב מישראל בגיותו.

וזה אשר השיב לו חכם אחד בגמ' בפרק החולץ תניא מפני מה גרים בזמן הזה מעונים ואמר ר"ח שהוא בשביל שלא קיימו ז' מצות והשיב עליו ר"י גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ונתן טעם אחר ומשמע מזה דכל עבירות שעשה כבר לא יזכרו עוד והוי ממש כקטן שנולד לענין זה אכן בתוס' בפרק בן סורר ע"א ע"ב דתניא בברייתא דבן נח שהמית את ישראל או בא על אשתו ונתגייר אם לא נשתני' מיתתו להחמיר חייב מיתה וכ"פ הרמב"ם בפ"י מהל' מלכים מ"ד והקשה התוס' מהא דגר שנתגייר וכתבו שיש לחלק בין דיני אדם לדין שמים וא"כ ודאי מחויב להחזיר הגזלה. מ"מ צל"ע על דברי התוס' שאף שהן אמת מצינו כמה דברים שפטור מד"א וחייב בד"ש כבר"פ הכונס כי ירבה אלוה מאנוש בדינו מש"כ את"ל דיש בשינוי העבירות חילוק להיפך כי בדברים שבינו למקום כגון אם לא נודע הדבר שחטא הוא כקטן שנולד מש"כ אם נודע חטאתו לב"ד וחייב עלי' בהיותו בן נח נשאר דינו וא"כ ה"ה גזילה שהוא בין אדם לחבירו אפילו לא נודע לאדם הלא חבירו יצעק עליו לשמים ובכה"ג אין תשובה ויו"ה מכפר עד שירצה חבירו מ"מ קשה לומר דבד"ש זה בן נח שנתגייר כקטן שנולד ואין עליו עונש ואנן קטלינן ליה והכי מקשה הש"ס בפ' הנשרפין פ"ב ע"ב מיהו י"ל דשאני התם דמעיקרא רחמנא פטרי' מש"כ זה שנתחייב בשעת מעשה מתורת בן נח ואותו מעשה אלו עשה ביהדותו היה ג"כ חייב מיתה לכן נשאר בחיובו מיתה מיהא דוקא אם אינה חמורה ממיתה שנתחייב בראשונה ולפי זה אם אכל אבר מן החי ואח"כ נתגייר לוקה רק די"ל דלמא נגיידא חמירא ממיתה כבכתובות וצ"ע. ויש להמתיק הענין בטוב טעם כי הענין שגר שנתגייר כקטן וכו' מפני שקבלת עול תורה ומצות מכפר על כל תועבת ה' אשר עשה [כי בגר שהיה גוי כופר בבורא עולם עסקינן] כמו תשובה מעליית' כאלו עשה אותו מעשה ביהדותו ועשה תשובה לכן לא יועיל לו גירותו בדבר שחייב עליו מיתה ב"ד כמו שלא יועיל ג"כ בישראל ע"י תשובה. מ"מ באשר עתה ישראל לא נוכל לדונו במיתה ב"נ גם לא להחמיר אם מיתת ישראל חמורה ודו"ק וק"ל. נקוט מיהא דאם בידו גזלה וה"ה גניבה דהוי ג"כ אביזריה דגזל וג"כ נוכל למעטו מכל עץ הגן כמ"ש הע"מ בחשבון שלשים מצות של ב"נ חייב להחזיר מש"כ אם בידו אבידת ישראל דלא נצטוה בגיותו או ריבית וכה"ג ודאי פטור והכי מוכח בפ' הריבית /איזהו נשך/ ע"ב ע"א. ונ"ל דמקבלין הגזילה מידו אם ישיב כמו שמקבלין מישראל אם אינו גזלן מפורסם. ולא שאל השואל רק על גזילתו לישראל ודגוי פשיטא לי' שא"צ להחזיר ולי' צ"ע אחר דק"ל בישראל דאסור לגזול או לגנוב מגוי ואפילו כבר גנב וגזל חייב להחזיר שכ"פ הרמב"ם רפ"ב מהלכות גניבה ובה זה ולימד על מ"ש פ"א מהלכות גזילה יחזיר שר"ל חייב להחזיר והכי מוכח מ"ש שם פ"ז מ"ז דגזל כותי חייב בקרן ואינו חייב בחומש ודוחק לומר דחיוב הקרן בא לו מפני השבועה (ומזה צל"ע על הג"ה רמ"א בא"ה ר"ס כ"ה) וא"כ י"ל דה"ה זה שנתגייר אחר שנצטווה בו בעוד גוי חייב ג"כ להחזיר אחר שנתגייר רק דאפשר לומר הואיל דבאינו בתורת ישראל לית' במצות חזרה רק חיוב מיתה לכן גם אחר שנתגייר לא רמיא עלי' מצות חזרה דאינו מצוה רק לבני ישראל והכי מסתבר אף אם בכה"ג ישראל מגוי חייב דמ"מ מצות חזרה

הגזל על הישראל הוא וחייב להחזיר אף לגוי [ודבריו נכונים] +ע' אורח משפט ח"מ סימן ל"ד ד' ע"ו בהג"ה מבהמ"ח. נאם הטרוד יאיר חיים בכרך

10) משנה יומא פרק ח משנה ט

האומר: אחטא ואשוב, אחטא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה. אחטא ויום הכיפורים מכפר, אין יום הכיפורים מכפר. עבירות שבין אדם למקום, יום הכיפורים מכפר. עבירות שבין אדם לחבירו, אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה, (ויקרא טז) מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר. עבירות שבין אדם לחבירו, אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם? אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו): וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר (ירמיה יז): מקוה ישראל ה'; מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

11) תלמוד ירושלמי מסכת מכות פרק ב דף לא טור ד /ה"ד

שאלו לחכמה חוטא מהו עונשו אמרו להם [משלי יג כא] חטאים תרדף רעה שאלו לנבואה חוטא מהו עונשו אמרה להן [יחזקאל יח ד] הנפש החוטאת היא תמות שאלו לקודשא בריך הוא חוטא מהו עונשו אמר להן יעשו תשובה ויתכפר לו. היינו דכתיב על כן יורה חטאים בדרך [תהילים כה:ח] יורה לחטאים דרך לעשות תשובה.

12) ספר מסילת ישרים פרק ד

כי הנה באמת, איך יתקן האדם את אשר עוית והחטא כבר נעשה? הרי שרצח האדם את חברו, הרי שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה? היכול להסיר המעשה העשוי מן המציאות? אמנם, מדת הרחמים היא הנותנת הפך השלשה דברים שזכרנו: דהינו, שיתן זמן לחוטא ולא יכחד מן הארץ מיד כשחטא, ושהעונש עצמו לא יהיה עד לכלה, ושהתשובה תנתן לחוטאים בחסד גמור, שתחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה, דהיינו, שבהיות השב מכיר את חטאו ומודה בו ומתבונן על רעתו ושב ומתחרט עליו חרטה גמורה דמעיקרא כחרטת הנדר ממש - שהוא מתנחם לגמרי והיה חפץ ומשתוקק שמעולם לא היה נעשה הדבר ההוא ומצטער בלבו צער חזק על שכבר נעשה הדבר ועוזב אותו להבא ובורח ממנו, הנה עקירת הדבר מרצונו, יחשב לו כעקירת הנדר ומתכפר לו. והוא מה שאמר הכתוב (ישעיה ו): וסר עונך וחטאתך תכפר, שהעון סר ממש מהמציאות ונעקר במה שעכשיו מצטער ומתנחם על מה שהיה למפרע.